

Subjekt jako skutečnost

Abychom se mohli pustit do zkoumání povahy „subjektu“ jakožto skutečnosti, musíme alespoň několika „tahy“ naznačit myšlenkový terén, kterého se chceme přidržet a na kterém hodláme pracovat. Subjekt totiž není a nemůže být chápán jako něco samostatně „ex-sistujícího“, ale je vždy spjat s nějakým děním, které má svůj počátek, průběh i konec, tj. s nějakou „událostí“. Subjekt je vždycky subjektem nějaké určité události (ovšem pravé události). Jeho zvláštnost nelze náležitě postihnout, pokud neprozkoumáme jeho místo, ale zejména úlohu a funkci v rámci určité události. Je to vždy událost, která může ustavovat a udržovat nějaký subjekt jakožto „svůj“ subjekt. A je to na druhé straně subjekt, který se může stát subjektem nějaké události tím, že se uváže udržovat a obnovovat její sjednocenost v celek. Základním nárokem na účast subjektu v průběhu určitého (konkrétního či konkrescentního) událostního dění je to, že je sice s tímto děním určitým významným způsobem spjat, že však není přímo součástí ani složkou tohoto událostního dění. Subjekt totiž musí být v každém okamžiku, v každé fázi událostního dění „při tom“, když je příslušná fáze právě aktuální, ale musí si zároveň od této momentální aktuality té či oné fáze udržovat jakýsi odstup, díky kterému je schopen zároveň udržovat svůj aktivní vztah k ostatním fázím této události. Žádná z fází subjektu nemůže sama být „fakticky“, „reálně“ při tom, když je aktuální některá z ostatních fází, nýbrž je buď již „minulá“, již „nastalá“, anebo ještě nenastalá, teprve se připravující „nastat“. Naproti tomu subjekt musí být vždycky při tom, ať je aktuální kterákoli z fází pravé události. (Už z toho je patrné, že subjekt není a ani nemůže být žádnou složkou události.) Každá složka (fáze) události je zvenčí přístupná (tj. navenek otevřená) pouze v okamžiku své aktuality. Subjekt naproti tomu je otevřen „setkání“ s jinými událostmi (resp. jejich subjekty) po celou dobu trvání (pokračování) událostního dění. K opravdovému setkání však může dojít jen tak, že subjekt koordinuje a integruje akci „své“ události, která míří navenek, do vnějšího okolí události, a tím dosahuje jakéhosi zvnějšnění sebe. Toto zvnějšnění je však pouhým jevem, přesněji „úkazem“, ale úkazem události, nikoli úkazem subjektu (subjekt je zvenčí nepřístupný jinak než ve formě takového úkazu, s nímž není totožný, ale zůstává jakoby „za ním“). A tak se dostáváme k dalšímu bodu, jímž je nepředmětnost resp. non-objektita subjektu.

Subjekt ovšem není ryzí nepředmětností, ryzí non-objektitou, neboť je bytostně spjat s událostí, která má vedle své niternosti také svou vnější, předmětnou stránku. Protože je subjektem této události, vcelku právem jej někdy ztotožňujeme s událostí jako celkem, takže mluvíme o události, jako by byla subjektem, a o subjektu, jako by byl tou událostí. Přesto musíme při pečlivějším zkoumání zjistit, že to v mnoha případech může prakticky vyhovovat, ale že tu v žádném případě o totožnosti (identitě) obojího nejde a jít nemůže.

(Písek, 130520-1b.)